प्राथमिक संगीत

भाग १ ला

(मराठी)

शंकर गणेश व्यास

प्राथमिक संगीत

भाग १ ला

(मराठी आवृत्ति)

लेखक

प्रो. शंकर गणेश व्यास,

संगीत-प्रवीण.

व्यासभुवन, १४८ हिं कॉलनी, दादर.

(सर्व हक्क लेखकाचे स्वाधीन)

प्रकाशक:—

संगीत प्रकाशन मंडल

प्रथम आवृत्ति] मूल्य ~~X~~ 9/2 आणे [१९४०

संयुक्त लेखनपद्धति

–	एक मात्रा.
०	अर्धी मात्रा.
∪	पाव मात्रा.
∪	एक अष्टमांश मात्रा.
ऽ	स्वर लांबविणें. (उच्चारण) [स्वराच्या पुढें व मात्रेच्या वर लिहिली जाते.]
'	विश्रांति. [स्वराच्या मागें व मात्रेच्या वर लिहिली जाते.]
ग्	कोमल स्वराचा पाय मोडलेला.
मा	तीव्र मध्यम.
सां	तार सप्तकांतील स्वरावर उभी रेघ देतात.
नीं	मंद्र सप्तकांतील स्वरावर टिंब देतात.
|	तालाचे आवर्तनाची पूर्णता.
||	अस्ताईची पूर्णता.
|||	गीतसमाप्ति.
नी$_{ध}$ नी$_{ध}$ ध	बारीक हाइपांतले स्वर–ग्रेस नोट्स. कन सूर.
+	खाली (काल) दर्शक चिन्ह.
१,२,३.	तालाच्या त्या त्या मात्रांबद्दलचे अंक.

निवेदन

ईशकृपेनें "प्राथमिक संगीत" प्रथम भागाची ही मराठी आवृत्ति रसिकांस सादर करतांना मला आनंद वाटतो.

या पुस्तकाची हिंदी व गुजराथी आवृत्ति यापूर्वीच प्रसिद्ध झाली. आणि अखिल हिंदुस्थानांत व गुजराथेंत दोन्ही आवृत्या रसिकांस फार पसंत पडल्या. महाराष्ट्रांतहि हिंदी आवृत्तीचें मोठ्या प्रमाणांत स्वागत केलें गेलें, आणि संगीत शाळांच्या अनेक चालकांनीं, शिक्षकांनीं आणि अभ्यासूंनीं सदर पुस्तकाच्या मराठी आवृत्तीची मागणी केली.

उच्च संगीताला भाषेची जरूरी नाहीं. तथापि प्राथमिक शिक्षण मातृभाषेंत दिल्यास तें सुगम होतें, हा शिक्षणक्षेत्रांतला अनुभव आहे. आणि त्या दृष्टीनें महाराष्ट्रीयांस ही आवृत्ति फार उपयोगी पडेल.

या आवृत्तीची अंतर्बाह्य सजावट करण्यांत व्यास संगीत विद्यालयाचे प्रा. **वसंतराव राजोपाध्ये** यांनीं फार मेहनत घेतली आहे.

१ डिसेंबर १९४०} **शं. ग. व्यास.**

अनुक्रमणिका

शास्त्रीय विभाग				पृष्ठ	सा–ग
ताल आणि त्याचे बोल				,,	म
स्वराभ्यास				,,	प
	राग भूपाली	... ...	...	पृष्ठ	१
१	,, ,,	लक्षण गीत	त्रिताल	,,	३
२	,, ,,	मंगलमय	,,	,,	४
३	,, ,,	सुरासुर	,,	,,	४
४	,, ,,	जय महिषासुर	एकताल	,,	५
	राग भीमपलास	... ...	...		६
५	,, ,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	८
६	,, ,,	खेलो खेलो	,,	,,	९
७	,, ,,	शामसुंदर	एकताल	,,	१०
८	,, ,,	कुंजवनीं	दादरा	,,	११
	राग खमाज	... ...	...		१२
९	,, ,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	१३
१०	,, ,,	भरन जात	,,	,,	१४
११	,, ,,	बांसरी सुना दे	,,	,,	१५
१२	,, ,,	किती गोड गोड	,,	,,	१६
	राग देस	... ...	...		१७
१३	,, ,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	१९
१४	,, ,,	कान्ह मधुर	,,	,,	२०
१५	,, ,,	बन बन आई	,,	,,	२१
१६	,, ,,	वाजवि हरी	दादरा	,,	२२
	राग सारंग	... ...	...		२३
१७	,, ,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	२५
१८	,, ,,	खेले शाम संग	,,	,,	२६

१९	,,	,,	सुदर वन माला	,,	,,	२७
२०	,,	,,	नभ मंडळ	,,	,,	२८
	राग काफी		... ...	...		२९
२१	,,	,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	३१
२२	,,	,,	धन भागनकी	,,	,,	३२
२३	,,	,,	आई ऋत	एकताल	,,	३३
२४	,,	,,	मधुर मुरली	त्रिताल	,,	३४
	राग आसावरी		... ...	...		३५
२५	,,	,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	३६
२६	,,	,,	कान्हन कर	,,	,,	३७
२७	,,	,,	सुमिर मन	झपताल	,,	३८
२८	,,	,,	प्रखर ताप	त्रिताल	,,	३९
	राग बागेश्री		... ...	...		४०
२९	,,	,,	लक्षणगीत	त्रिताल	,,	४२
३०	,,	,,	ऋतु बसंत	,,	,,	४३
३१	,,	,,	पायल बाजे	,,	,,	४४
३२	,,	,,	नभि चंद्र	,,	,,	४५
	राग दुर्गा		... ...	...		४६
३३	,,	,,	लक्षणगीत	एकताल	,,	४८
३४	,,	,,	जीवन के मम	त्रिताल	,,	४९
३५	,,	,,	मनमोहन जा	,,	,,	४९
३६	,,	,,	अखिल जगत	,,	,,	५०
	राग भैरवी		... ...	...		५१
३७	,,	,,	लक्षणगीत	दादरा	,,	५३
३८	,,	,,	सुमिर सुमिर	त्रिताल	,,	५४
३९	,,	,,	हारवा फुलवन	,,	,,	५५
४०	,,	,,	मोहित ब्रिजबाला	,,	,,	५६

आरोह:—मध्य सापासून तार सा कडे **क्रमाक्रमानें** स्वर म्हणण्याच्या क्रियेस आरोह म्हणतात.

अवरोह:—तार साकडून मध्य सा कडे **क्रमाक्रमानें** स्वर म्हणणें यांस अवरोह म्हणतात.

राग—आपल्या कानाला गोड लागणाऱ्या वादी संवादी आरोह अवरोह युक्त स्वरसमूहास 'राग' म्हणतात. रागांची उत्पत्ति रसपरिपोषणार्थ करण्यांत आली आहे. रागांतून सुंदर-सुंदर रस निर्माण होतात. आणि याच कारणास्तव शेंकडों वर्षें गाइल्या जाणाऱ्या त्याच त्याच रागांचा श्रोत्यांना कंटाळा येत नाहीं. उलट त्यांना त्यांत प्रत्येक वेळीं नावीन्य वाटतें. स्वतंत्र रसोत्पत्ति करणारे राग ५०-५२ पेक्षां अधिक नाहींत.

वादी-संवादी विवादी-अनुवादी—रागांतील मुख्य स्वरास 'वादी' म्हणतात. वादी स्वरांत मिळणारा स्वर संवादी रागांतील वर्ज स्वर 'विवादी' व याखेरीज राहिलेले सर्व स्वर अनुवादी स्वर. वादी स्वर पूर्वांगांतील असला तर संवादी उत्तरांगांतील असतो.

अस्ताई-अंतरा—गीताचे दोन भाग असतात. अस्ताई आणि अंतरा. अस्ताईचा विस्तार प्रायः मंद्र व मध्य सप्तकांत आणि अंतऱ्याचा विस्तार मध्य आणि तार सप्तकांत जास्त होतो.

लय-मात्रा-ताल—सारख्या अंतरावर दिले गेलेल्या ठोक्यास लय म्हणतात. लयीचे प्रकार तीन आहेत. द्रुत, मध्य व विलंबित. लयीच्या प्रत्येक ठोक्यास मात्रा म्हणतात. कांहीं मात्रांचा विशिष्ट रीतीनें बसविलेला गट म्हणजे ताल. तालाच्या योगें गायन व्यवस्थित दिसतें.

[जास्त माहितीकरितां "अभिनव संगीत-शास्त्र प्रवेश" वाचा.]

[म]

या पुस्तकांत आलेले ताल व बोल

चिताल मात्रा ८ खंड ४ (२, २, २, २) ताली १-३-७-खाली ५

धा धीं धीं धा धा धीं धीं धा धा तीं तीं ता ता धीं धीं धा
१ ३ + ७

चकताल मात्रा ६ खंड ६ (१, १, १, १, १, १) ताली १-३—५-६ खाली २ व ४

धीं धीं धा त्रक तूना कत्ता धा त्रक धी ना
१ + ३ + ५ ६

दादरा मात्रा ६ खंड २ (३, ३) ताली १-४

धा धी ना धा ती ना
१ ४

झपताल मात्रा १० खंड ४ (२, ३, २, ३) खाली १-३-८ खाली ६

धी ना धी धी ना ती ना धी धी ना
१ ३ + ८

स्वराभ्यास

१ सा रे ग म प ध नी सां सां नी ध प म ग रे सा |||

२ सा रे ग | रे ग म | ग म प | म प ध | प ध नी | ध नी सां | सां नी ध | नी ध प | ध प म | प म ग | म ग रे | ग रे सा |||

३ सा रे ग म | रे ग म प | ग म प ध | म प ध नी | प ध नी सां | सां नी ध प | नी ध प म | ध प म ग | प म ग रे | म ग रे सा |||

४ सा ग रे सा | रे म ग रे | ग प म ग | म ध प म | प नी ध प | ध सां नी ध || ध नी सां ध | प ध नी प | म प ध म | ग म प ग | रे ग म रे | सा रे ग सा |||

५ सा ऽ | सा रे | सा रे ग | सा रे म म | सा रे ग म प | सा रे ग म प ध ऽ | सा रे ग म प ध नी | सा रे ग म प ध नी सां || सां नी ध प म ग रे सा | नी ध प म ग रे सा | ध प म ग रे सा ऽ | प म ग रे सा | म ग रे सा | रे सा | सा |||

प्राथमिक संगीत

भाग १ ला

राग भूपाली

या रागाला सर्व शुद्ध स्वर लागतात. यामध्यें **मध्यम** आणि **निषाद** हे स्वर वर्ज आहेत. या रागाला पांचच स्वर लागतात, म्हणून या रागाची जाति "**ओडव**" समजली जाते. या रागाचा वादी स्वर "**गंधार**" आणि संवादी स्वर **धैवत** आहे. गंधार स्वराचा उपयोग करतेवेळीं पंचम स्वराचा "कन्" अधिक मधुरता उत्पन्न करतो. या रागांत '**गंधार-पंचम**' ही स्वरसंगति फार महत्त्वाची आहे. भूप रागाचा उठाव प्रायः गंधार स्वरावरून करितात. केव्हां केव्हां षड्ज अगर पंचम या स्वरावरूनहि करितात. या रागांत धैवत स्वर फार वाढवूं नये. या रागाची पकड '**प ग ध प ग रे ग**' अशी आहे. या रागापासून शांत गंभीर रस उत्पन्न होतो. हा राग रात्रीं गातात.

आरोह–अवरोह

सा रे ग प ध सां–सां ध प ग रे सा

राग–विस्तार

१ सा, सा रे, सा, सा रे ग, ग रे, सा रे, सा धं, पं धं सा।

२ सा रे ग, ग रे, ग प, ग प ध, प ग रे, ग प ग रे ग रे, रे, सा रे ग रे सा धं, पं धं सा।

३ सा रे ग प, प, ग रे, ग प ध, ध प, प ग रे, ग प ध, सां, ध प, प ग ध प, ग प, ग रे, ग रे सा धं, पं धं सा।

४ ग रे, ग प ध प ग रे, प ध सां सां ध प ग रे, प ध प ग रे, प ग रे सा, रे सा, धं सा।

५ सा रे ग प ध सां, सां, रें सां, गं रें सां, प ध सां रें गं रें, सां रें, सां ध सां, प ध सां ध प, प ध, प ग रे, प ग ध प ग रे सा धं, पं, धं, सा।

सरगम–त्रिताल

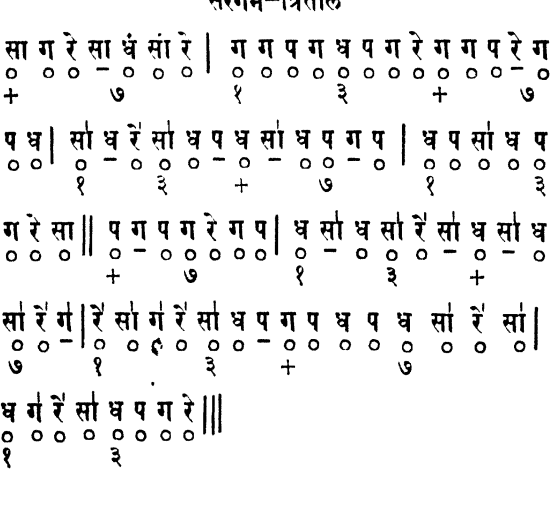
सा ग रे सा धं सां रे | ग ग प ग ध प ग रे ग ग प रे ग
+ ७ १ ३ + ७
प ध | सां ध रें सां ध प ध सां ध प ग प | ध प सां ध प
१ ३ + ७ १ ३
ग रे सा || प ग प ग रे ग प | ध सां ध सां रें सां ध सां ध
+ ७ १ ३ +
सां रें गं | रें सां गं रें सां ध प ग प ध प ध सां रें सां |
७ १ ३ + ७
ध गं रें सां ध प ग रे |||
१ ३

राग भूपाली

लक्षणगीत नं. १; त्रिताल

भूप रूप गंभीर शांत रस, मन्नी वरजित ओडव सब गावत ॥ अंतरा ॥ रुचिर तृतीय सुर सोहत वादी, प-ग संगत धैवत संवादी गेय प्रथम निस धसाधप गरेसाध ॥ १ ॥

सा ग रे सा धं सा रे | ग रे ग ध प ग रे ग ग प ध सां सां
० ० ० – ० ० ० | – ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
भू . प रू प गं . | भी र शां . त र स म नी व र जि त
+ ७ १ ३ + ७

प | ध सां ध प ग रे सा धं || ग ग ग ग प प सां ध | सां सां
– | ० ० ० ० ० ० ० ० || ० ० ० ० ० ० ० ० | – ०
ओ | ड व स व गा . व त || रु चि र तृ ती य सु र | सो ह
१ ३ + ७ १

सां सां रें सां ध ध ध सां सां रें | सां रें गं रें सां ध प ग ग
० ० ० – ० ० – ० ० – | ० ० ० ० ० ० ० – – ०
त वा . दी प ग सं ग त धै | व त सं . वा . दी गे य
३ + ७ १ ३ +

ग प प ध प | ध सां ध प ग रे सा धं |||
० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० |||
प्र थ म नि स | ध सा ध प ग रे सा ध |||
७ १ ७

राग भूपाली

गीत नं. २; त्रिताल

मंगलमय जय वाणी गजानन, विचरहु नित भक्तन हृद्कानन ॥ अंतरा ॥ वीणा धारिनी गावत रागिनी, भूपाली रस शांत वाहिनी, करहु सुलभ संगीत कला खनी ॥ १ ॥

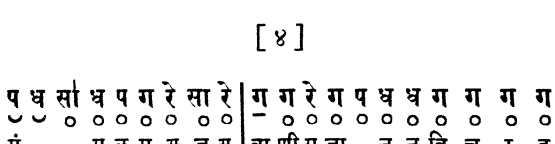
प ध सां ध प ग रे सा रे | ग ग रे ग प ध ध ग ग ग ग
मं . . ग ल म य ज य | वा णी ग जा . न न वि च र हु
+ ७ १ ३ +
प प ध प | ध सां ध प ग रे सा सा || प ग ग प सां ध | सां
नि त भ . | क्त न ह्र द का . न न || वी णा धा रि नी | गा
७ १ ३ + ७ १
सां सां सां रें सां मां सां ध सां ध सां रें रें | सां रें ग रें सां ध प
व त रा . गि नी भू पा ली र स | शां . त वा . हि नी
३ + ७ १ ३
ग ग ग ग प प ध प | ध सां ध प ग रे सा सा |||
क र हु सु ल भ सं . | गी . त क ला . ख नी |||
+ ७ १ ३

राग भूपाली

गीत नं. ३; त्रिताल

सुरासुर भजत मुनिवर शंकर समदरशी प्रभु हर गिरिजावर ॥ अंतरा ॥ जटाजूट शिर गंग विराजे, कर त्रिशूल अहि भूषण साजे, उग्र वेष अत हृदय दया धर ॥ १ ॥

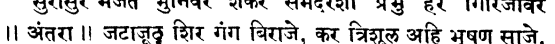

सां ध प | ध सां ध प ग रे सा रे || ग ग प प ध ध | सां सां
— ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० | ० — — ० ० ० | — ०
शी प्र भु | ह र गि रि जा . व र | ज टा जू ट शि र | गं ग
७ १ ३ + ७ १

सां सां रें सां ध ध ध सां सां रें रें | सां रें गं रें सां ध प
० ० ० — ० ० ० — ० ० ० | ० ० ० ० ० ० —
वि रा . जे क र त्रि शू ल अ हि | भू . प ण सा . जे
३ + ७ १ ३

ग ग प प ध प | ध सां ध प ग रे सा रे |||
— ० — ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० |||
उ ग्र वे श अ त | ह द य द या . ध र |||
+ ७ १ ३

राग भूपाली

गीत नं. ४; एकताल

जय महिषासुरमर्दिनी, जय करवीरनिवासिनी, जगदम्बा जगज्जननी, शरणांगत जन तारिणी ॥ अंतरा ॥ संहारूनी दानवगण, अभय करिसी सुरमुनिजन, महिमा तव गाती सुजन, विबुध वंद्य तूं भवानी ॥ १ ॥

ध सां ध प ग रे ग प ग रे सा सा | सा धं सा रे ग ग
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० — ०
ज य म हि षा . सु र म . र्दि नी | ज य क र वी र
१ + ३ + ५ ६ १ + ३ +

प ग प ग रे | ग ग ग प ध सां ध सां सां सां | ध सां रें गं
० ० ० ० ० | ० ० — ० ० — ० ० ० | ० ० ० ०
नि वा . सि नी | ज ग दं बा . ज ग ज्ज न नी | श र णां .
५ ६ १ + ३ + ५ ६ १ +

रें सां ध सां ध सां रें सां ध प ग प ‖ ग ग प ध सां ध
ग त ज न ता . . . रि . णी . ‖ सं हा रु नी दा .
३ + ५ ६ १ + ३ +
सां सां सां सां | ध सां ध सां रें रें सां रें सां ध प ग |
न व ग ण | अ भ य क रि सी सु र मु नि ज न |
५ ६ १ + ३ + ५ ६
सां गं रें गं रें सां ध रें सां ध प प | ग प ध सां सां ध सां
म हि . मा त व गा . ती सु ज न | वि वु ध वं द्य तूं
१ + ३ + ५ ६ १ + ३ +
.रें सां ध प ग रे सा रे |||
. . भ . वा . . नी |||
५ ६

राग भीमपलासी

या रागाला **गंधार, निषाद** हे स्वर कोमल लागतात. बाकीचे शुद्ध स्वर आरोहात **रिषभ** व **धैवत** स्वर वर्ज आहेत, म्हणून या रागाची जाति **ओडव-संपूर्ण** समजली जाते. या रागाचा रस 'शांत' आहे. वादी स्वर **अध्यम** आहे व संवादी **षड्ज** मानतात. या रागाचा उठाव **'नीं सा म, ग् म ग् प, ग् ग् म, नीं सा म ग् रे सा'** असा करितात. हा एक सोपा व लोकप्रिय राग आहे व तो सर्वांना ठावकर येतो. हा राग दुपारीं ४ ते ६॥ पर्यंत गातात.

आरोह–अवरोह

नीं सा ग् म प नी सां–सां नी ध प म ग् रे सा

राग–विस्तार

१ सांनीं, सांनीं, पं नीं सा।

२ नीं सा म, ग्, सा ग् म ग् रे सा, सांनीं सांनीं सा।

३ नीं सा म, ग् म ग् प, प ग् म, नीं सा ग् रे, सा।

४ नीं सा ग् म प नी ध प, ध म प ग् म, सा ग् म प, ग् म ग् रे सा।

५ ग् म प नी, प नी ध प, ध म प ग् म, ग् म प नी सां नी ध प, ध म प ग् म, ग् म प ग् म ग् रे सा, सांनीं सांनीं पं नीं सा।

६ ग् म प नी सां, सांनी, सांनी, प नी सां, प नी सां ग् रें सां, रें सां नी, सां नी ध प, प ध, म प, ग् म, म ग्, प म, नी प सां नी ध प, ग् म प ग् म ग् रे नीं सा।

सरगम–त्रिताल

सा म ग् रे नीं सा ग् म | प ऽ म नी ध प म म प नीं प
० ० ० ० ० ० ० ० | – ० ० ० ० ० ० ० ० ० –
+ ७ १ ३ • + ७

नी सां | नी सां रें सां नी ध प म प सां नी सां नी ध प म |
० – ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० |
१ ३ + ७

नी ध प ग् म ग् रे सा || प प ग् म प प ग् म | प प नीं प
० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० – ०
१ ३ + ७ १ ३

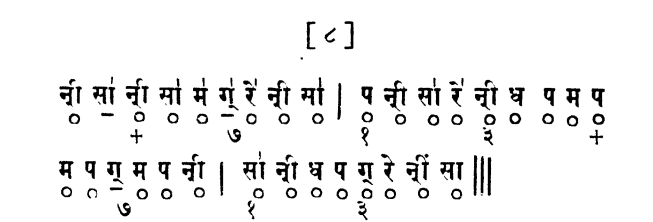

गग भीमपलासी

लक्षणगीत नं. ५; त्रिताल

रागिनी वर भीमपलासी, सोह मृदु ग-नी चढत न रि-ध सुर, अंश मध्यम आदिसुर अनुचर ॥ अंतरा ॥ तृतीय प्रहर दिन समय सुहावन मधुर शांत रसको सरजावन, मन भावत संगत प ग म ग रे सा, नी सा म ग म सुर, जीवन वरसी ॥ १ ॥

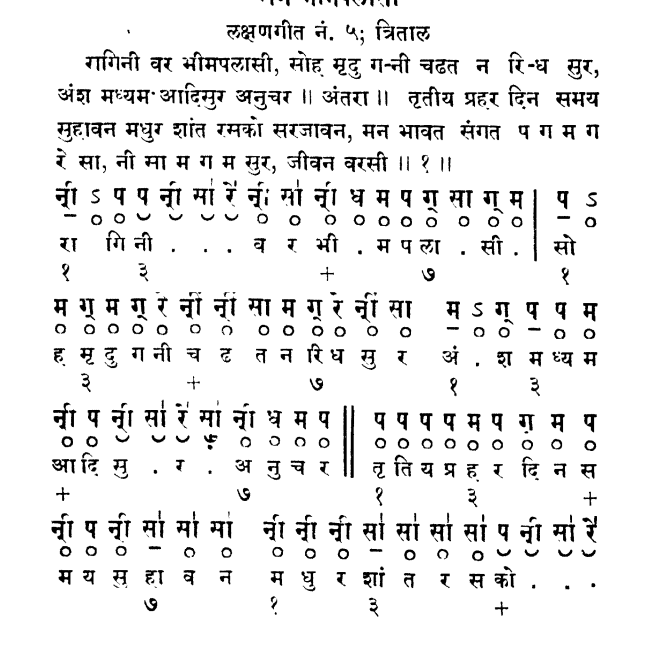
नी ऽ प प नी सां रें नी सां नी ध म प गु सा ग म | प ऽ
रा गि नी . . . व र भी . म प ला . सी . | सो
१ ३ + ७ १
म गु म गु रे नी नी सा म गु रे नी सा म ऽ गु प प म
ह मृ दु ग नी च ढ त न रि ध सु र अं . श म ध्य म
३ + ७ १ ३
नी प नी सां रें सां नी ध म प || प प प प म प ग म प
आ दि सु . र . अ नु च र || तृ ति य प्र ह र दि न स
+ ७ १ ३ +
नी प नी सां सां सां नी नी नी सां सां सां सां प नी सां रें
म य सु हा व न म धु र शां त र स को . . .
७ १ ३ +

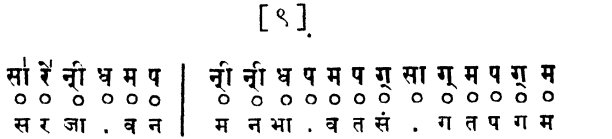
सां रें नीं ध म प | नीं नीं ध प म प ग सा ग म प ग म
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
स र जा . व न | म न भा . व त सं . ग त प ग म
७ १ ३ + ७
ग रे सा | नीं सा म ग म प नीं प नीं सां रें सां रें नीं ध म प
० ०
ग रे सा | नी सा म ग म सु र जी . . . व न व र सी .
१ ३ + ७

राग भीमपलासी

गीत नं. ६; त्रिताल

खेलो खेलो नंदलाला हमसन, होरी रंगीली ब्रिजभवननकी रसिली सखी सब, आई देखन ॥ अंतरा ॥ खैंच खैंच रंग छाँडत सब पर, रंग रंगी सखी रूपकी आगर, अत मानिनी राधा नट नागर ॥ १ ॥

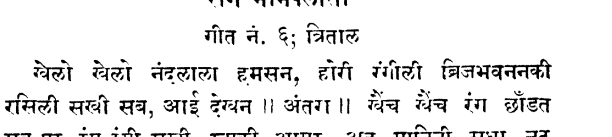
नीं ध प ध म प सां | नीं सां नीं ध प म प ग म प ग म
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
खे लो . खे लो नं द | ला . . ला . ह म म न हो री रं
+ ७ १ ३ +
ग रे सा | नीं नीं सा म ग रे सा म ग प म नीं प नीं सां
० ०
गी . ली | त्रि ज भ व न न की र मि ली . स खी म ब
७ १ ३ + ७
प नीं सां रें सां रें नीं ध म प || प प प म प ग म | प नीं
० ०
आ . . . ई . दे . ख न || खैं च खैं . च रं ग | छों
१ ३ + ७ १

राग भीमपलासी

गीत नं. ७: एकताल

शामसुंदर सखी मनहर, देख देख जमुना तीर खेलत संग गोप नगर ॥ अंतरा ॥ नंद रानी जसोदा विधि भागन का मूर्ती सरजी, जोगी जन ध्यान वरजी, होत मगन गोपन घर ॥ १ ॥

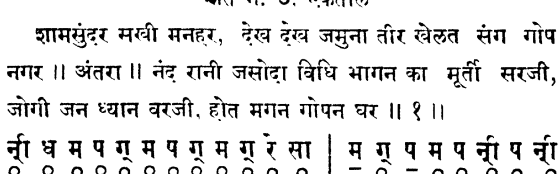

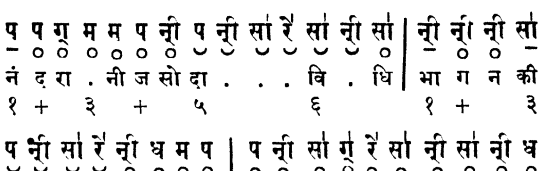
प प ग म म प नी प नी सां रें सां नी सां | नी नी नी सां
नं द रा . नी ज सो दा . . . वि . धि | भा ग न की
१ + ३ + ५ ६ १ + ३
प नी सां रें नी ध म प | प नी सां ग रें सां नी सां नी ध
मू . . . र्ति स र जी | जो . गी . ज न ध्या . न व
+ ५ ६ १ + ३ + ५
म प | नी प नी सां सां प नी सां नी ध प ग म
र जी | हो त म ग न गो . . . प न घ र
६ १ + ३ + ५ ६

राग भीमपलासी

गीत नं. ८; एकताल

कुंजवनीं हरी आला, चर-अचरा प्रिय झाला ॥ अंतरा ॥ पूर्ण-चंद्र नभीं विलसे, कुमुद वृन्द जलिं विकसे, रम्य पुष्प माला ॥ १ ॥

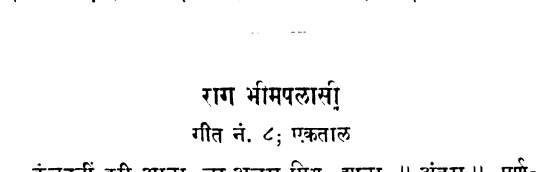

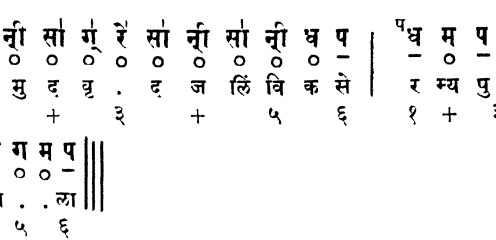

राग खमाज

या रागाला दोन **निषाद** लागतात. प्रायः आरोहांत शुद्ध व अवरोहांत कोमल घेण्याचा प्रघात आहे. आरोहांत विशेषतः **पूर्वांगांत** रिषभ स्वराचा उपयोग कमी प्रमाणांत करितात. वादी स्वर **गंधार** व संवादी स्वर **निषाद** आहे. कोणी संवादी स्वर धैवत मानतात. या रागापासून श्रृंगार रस उत्पन्न होतो. प्रातःकाल सोडून हा राग केव्हांहि गाइल्याम गोड लागतो. या रागाची पकड '**सां नीं ध, म प ध म ग**' अशी आहे. या रागाची जाति **संपूर्ण** मानतात.

आरोह–अवरोह

सा, ग म प ध नी सां -सां नीं ध म प ध म ग, प म ग रे सा।

राग–विस्तार

१ सा, ग म प, ध प म ग, रे सा।

२ ग म प ध, ग म ग, प म ग रे सा।

३ सा, ग म प ध नी सां, ध सां नीं ध, म प ध ग म ग, प म ग रे सा।

४ ग म प ध नी, सां, प नी सां रें, ध सां नी ध प, ग म नी ध नी, प ध, म प ध म ग प म ग रे ग सा।

५ ग म प ध नी, सां, सां मं गं रें गं नी सां, ध सां नी ध प, ग म नी ध प, म प ध ग प म ग, प म ग रे सा।

सरगम–त्रिताल

सा ग म प ग म प सां | नी ध म प ध म ग म नी ध नी
+ ७ १ ३ +
प ध नी सां | नी सां रें ध सां नी ध प ग म प प ध ग म |
७ १ ३ + ७
प सां नी ध प म ग रे || ग म नी ध नी प ध | नी नी सां
१ ३ + ७ १
नी सां सां सां गं गं मं गं रें नी सां | नी सां रें नी ध प ध
३ + ७ १ ३
ग म ग सा ग म प ध | सां नी ध म प ध म ग |||
+ ७ १ ३

राग खमाज

लक्षणगीत नं. ९; त्रिताल

खमाज रागिनी गावत सब जन, शुद्ध सकल सुर द्वय निषाद गन, बहुत न लेत रिषभ आरोहन ॥ अंतरा ॥ ग-नी नृप मंत्री जनको सम्मत, रस शृंगार सुखद मन भावत, चाल चलत चंचल गंभीर न ॥ १ ॥

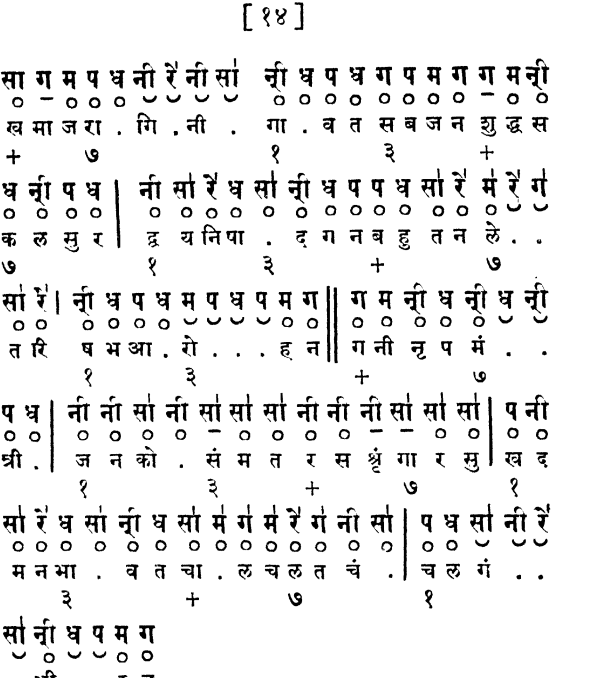
सा ग म प ध नी रें नी सां नी ध प ध ग प म ग ग म नी
ख मा ज रा . गि . नी . गा . व त स ब ज न शु द्ध स
+ ७ १ ३ +
ध नी प ध | नी सां रें ध सां नी ध प प ध सां रें मं रें गं
क ल सु र | द्र य नि षा . द ग न ब हु त न ले . .
७ १ ३ + ७
सां रें | नी ध प ध म प ध प म ग || ग म नी ध नी ध नी
त रि ष भ आ . रो . . . ह न || ग नी नृ प मं . .
१ ३ + ७
प ध | नी नी सां नी सां सां सां नी नी नी सां सां सां | प नी
त्री . | ज न को . सं म त र स शृं गा र सु | ख द
१ ३ + ७ १
सां रें ध सां नी ध सां मं गं मं रें गं नी सां | प ध सां नी रें
म न भा . व त चा . ल च ल त चं . | च ल गं . .
३ + ७ १
सां नी ध प म ग
. भी . . र न
३

राग खमाज

गीत नं. १०; त्रिताल [ठाय लय]

भरन जात जल हूं पनिहारी, मग रोगत ठाढो कुंवर कन्हैया, मानत नाही, मटुकिया मोरी फोरी ॥ अंतरा ॥ लागत डर मोहे सास ननंदको, बिन जल भर घर कैसे जाऊरी ॥ १ ॥

प सां नी सां नी रें सां ऽ नी ध प ग म प ध ग प म ग ग
० ० ० ० ० ◡ ◡ ◡ ० ◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० ० ०
भ र न जा . त . ज ल . हूं . प नी हा . री . म
+ ७ १ ३ +

म ग म रे ग रें नीं सा ग म प ध ग प म ग ग म प प ध प ध
० ०
ग रो . क त ठा ढो कुं व र क न्है . या . मा न त ना . . ही
७ १ ३ + ७

नी रें सां ऽ नी ध प ग म प ध सां नी ध प ग म ‖ ग म
० ◡ ◡ ◡ ० ◡ ◡ ◡ ० ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ‖ ० ०
म टु . की या . मो री फो . . . री . . . ‖ ला .
१ ३ + +

ध नी सां नी सां सां सां नी सां रें ध सां नी ध प ध सां रें
० ०
ग त ड र मो हे सा . स न नं द को . बि न ज ल
७ १ ३ +

मं गं रें नी सां प नी सां रें सां रें नी ध प ध प म ग म
० ◡ ◡ ० ० ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ० ◡ ◡ ◡ ◡
भ र . घ र कैं . . . से . जा . . ऊ री . . .
७ १ ३

राग खमाज

गीत नं. ११; त्रिताल

बांसरी सुना दे मधुर तोरी, बिनती करत हम सब नरनारी ॥ अंतरा ॥ भूली भूली सब सुध तनमनकी, मगन होत सुनी धुन मुरलीकी, चैन नाही निस नींद सकल जन छोरी ॥ १ ॥

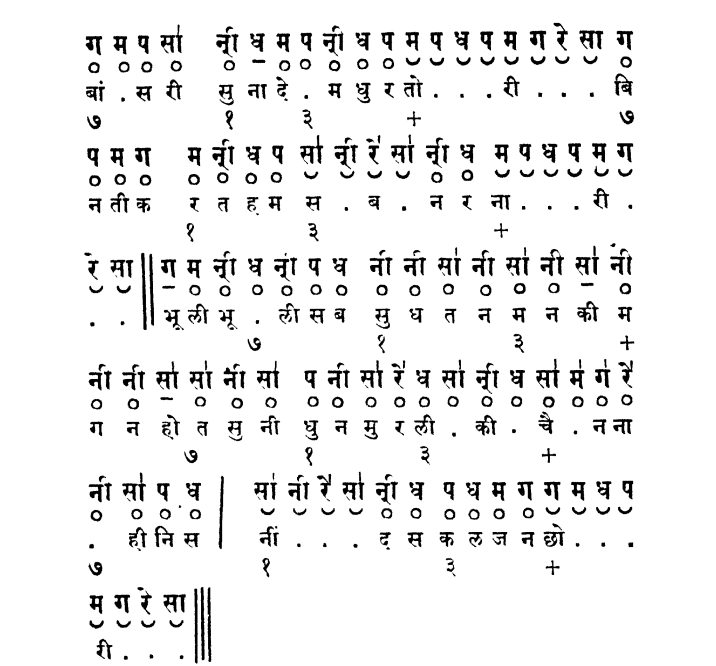
ग म प सां नीं ध म प नीं ध प म प ध प म ग रे सा ग
बां . स री सु ना दे . म धु र तो . . . री . . . वि
७ १ ३ + ७
प म ग म नीं ध प सां नीं रें सां नीं ध म प ध प म ग
न ती क र त ह म स . ब . न र ना . . . री .
१ ३ +
रें सा ग म नीं ध नीं प ध नीं नीं सां नीं सां नीं सां नीं
. . भू ली भू . ली स ब सु ध त न म न की म
७ १ ३ +
नीं नीं सां सां नीं सां प नीं सां रें ध सां नीं ध सां मं गं रें
ग न हो त सु नी धु न मु र ली . की . चै . न ना
७ १ ३ +
नीं सां प ध सां नीं रें सां नीं ध प ध म ग ग म ध प
. ही नि स नीं . . . द स क ल ज न छो . . .
७ १ ३ +
म ग रे सा
री . . .

राग खमाज

गीत नं. १२; त्रिताल

किति गोड गोड तव मूर्ति शाम, ही वसत हृदयिं मम कमलिं भ्रमर सम, सुचत न मज गृह काम धाम ॥ कुंजविहारी हे गिरिधारी, नाही सरिस शत कोटी काम ॥ १ ॥

प सां नीं ध प म ग सा ग म | प ध ग म रे ग ऽ ग प
कि ति गो . ड गो . ड त व | मू र्ति शा म ही . व स
+ ७ १ ३ +
म गु रे ग नीं सा | ग म प ध ग प म ग ग म प प ध सां रें गं |
त ह द यिं म म | क म लिं भ्र म र स म सु च त न म ज गृ ह |
७ १ ३ + ७
रें नीं सां नीं सां नीं ध प || ग म ध नीं सां नीं सां | सां नीं
का . . म धा . . म || कुं . ज वि हा . री | हे .
१ ३ + ७ १
सां रें नीं सां नीं ध सां मं गं मं रें गं नीं सां | प नीं सां रें
गि रि धा . री . ना . ही स रि स श त | को . . .
३ + ७ १
रें सां नीं ध प म ग म |||
टि . का . . . म . |||
३

राग देस

या रागाला दोन **निषाद** लागतात. आरोहांत शुद्ध व अवरोहांत कोमलचा उपयोग केला जातो. आरोहांत **गंधार-धैवत** स्वर वर्ज आहेत. परंतु गंधारचा नियम थोडा ढिला आहे. तानेंत दोहोंचा उपयोग विशिष्ट रीतीनें केलेला आढळतो. जसें:—**सा रे ग म ऽ ग रे, म प ध नी, ध प म ग रे** इत्यादि. या रागाची पकड

रे म प ध म ग रे ही आहे. '**म ग रे**' हे मींडयुक्त स्वर राग व्यक्त करितात. या रागाचा वादी स्वर **पंचम** व संवादी स्वर **रिषभ** मानतात. हा करुण-श्रृंगार रसपोषक राग आहे. दुपारीं व रात्रीं हा राग गातात. रागाची जाति **ओडव-संपूर्ण** आहे.

आरोह–अवरोह

नीं सा रे म प नी सां–सां नीं ध प ध म ग रे, प म ग रे ग नीं सा।

राग–विस्तार

१ नीं सा रे म, ग रे, ग नीं सा।

२ नीं सा रे प म, प ध, म ग रे ग नीं सा।

३ रे म प नीं ध प, प ध म ग रे, प म ग रे ग नीं सा।

४ रे म प नी सां, नी रें सां रें नीं ध प, प ध म प ध म ग रे, रे म प ध म ग रे, ग नीं सा।

५ म प नी सां रें, ग नी सां, नी रें सां रें, नीं ध प, रे म प नीं ध प, ध म, प ध म ग रे, प म ग रे ग नीं सा।

सरगम–त्रिताल

रे	ग	सा	रे	म	प	नी	नी	|	सां	प	ध	म	ग	रे	रे	ग	रे	प	म	ग	रे
०	०	०	०	०	०	०	०	|	–	०	०	०	०	–	०	०	०	०	०	०	–
+			७					|	१			३			+			७				

नीं	ध	प	म	ग	रे	नी	सां	प	नी	सां	रें	सां	|	नीं	ध	प	ध	म	ग
०	–	०	०	०	–	०	–	०	०	०	०	०	|	०	०	०	०	०	
१			३			+			७				|	१				३	

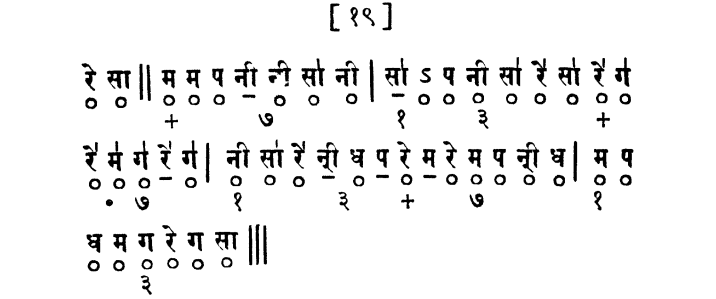

राग देस

लक्षणगीत नं. १३; त्रिताल

गुनी गावत रागिनी देसको, अति मधुर मधुर दोऊ निषाद लई ॥ अंतरा ॥ प–रि वादी संवादी सीहत, चढत अल्प ग–ध सब कोउ सम्मत, रैन दिना जेही गावत जन ॥ १ ॥

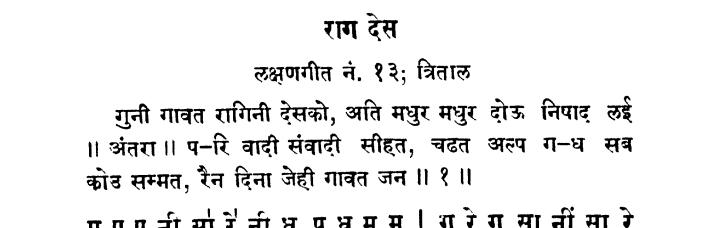

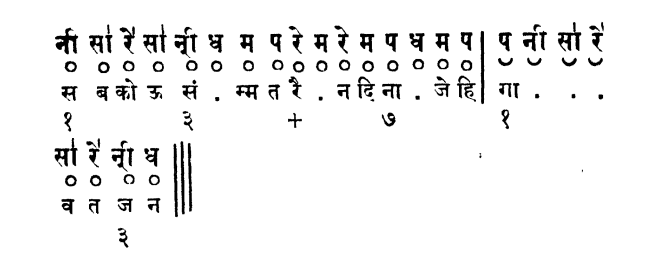

राग देस

गीत नं. १४; त्रिताल

कान्ह मधुर बन बन्सी बजावत, नाचत खेलत संग गई गोपन ॥ अंतरा ॥ नाद मधुर चहुँ ओर निनादत, जल थल नभ चर सुन सुख पावत, विसरत निज निज निष्ठुर सुभाऊ ॥ १ ॥

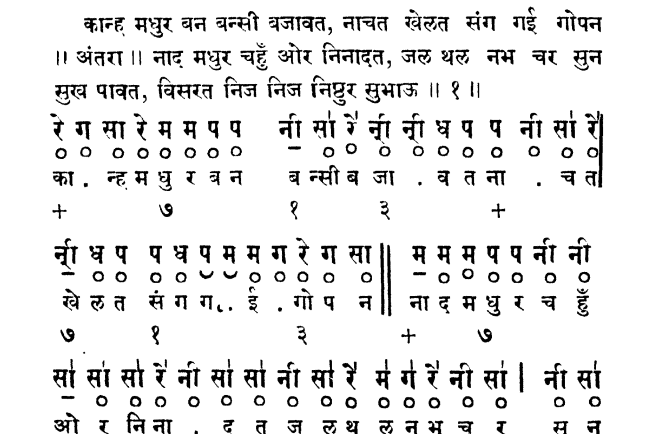
रे ग सा रे म म प प नी सां रें नी नी ध प प नी सां रें |
का . न्ह म धु र व न ब न्सी ब जा . व त ना . च त |
+ ७ १ ३ +
नी ध प प ध प म म ग रे ग सा || म म म प प नी नी
खे ल त सं ग ग . . ई . गो प न || ना द म धु र च हुँ
७ १ ३ + ७
सां सां सां रें नी सां सां नी सां रें मं गं रें नी सां | नी सां
ओ र नि ना . द त ज ल थ ल न भ च र सु न
१ ३ + ७ १

रें सां नीं नीं ध प प रें सां रें नीं रें सां नीं ध | प ध म म
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ० ० ० ०
सु ख पा . व त विस र त नि ज . नि ज | नि ठु र सु
३ + ७ १

ग॰रे ग नीं सां |||
० ० ० ० ० |||
भा . . ऊ . |||
३

राग देस

गीत नं. १५; त्रिताल

बन बन आई सखी सुंदरी, त्रिज भूमीकी नारी रसीली, येरी मुरलिकी धून सुनत भई बावरी ॥ अंतरा ॥ ग्वालबाल संग खेल कन्हैया, संग गैया रंग रंगकी लैया, कर विश्राम कदंबकी छैया सांवरी ॥ १ ॥

रे म प नीं | सां नीं सां रें नीं ध प प ध प ध म ग रे ग सा
० ० ० ० | – ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
व न व न | आ . . . ई . . म . खी . सुं . . द री
७ १ ३ +

रे म प नीं | सां नीं सां रें नीं ध प ध प रे प प म म प ध
० ० ० ० | – ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
व न व न | आ . . . ई . . म खी त्रि ज भू . मी . .
७ १ ३ + ७

म ऽ ग | रे रे प म ग रे ग नीं सा ऽ रे म रे म प ध म प |
० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० |
की . | . ना . गि र सी . ली . ये . री मु र ली की . |
१ ३ + ७

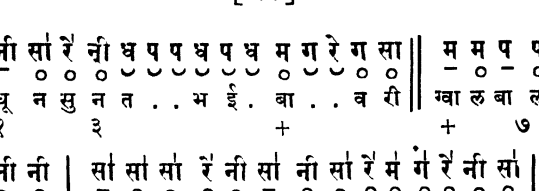
नी सां रें नी ध प प ध प ध म ग रे ग सा || म म प प
धू न सु न त . . भ ई . वा . . व री || ग्वा ल बा ल
१ ३ + + ७
नी नी | सां सां सां रें नी सां नी सां रें मं गं रें नी सां |
सं ग | खे ल क न्है . या सं ग गै . या . रं ग |
१ ३ + ७
प नी सां रें सां रें नी ध प प रें रें रें रें गं | नी सां रें नी ध
रं . . . ग की लै . या क र वि श्रा म क | दं ब की लै .
१ ३ + ७ १ ३
प प ध प ध म ग रे ग सा |||
. या . . . सॉ . . व री |||
+

राग देस

गीत नं. १६; ताल दादरा

वाजवी हरी मधुर वेणु, चारित निज धेनू, शाम मूर्ति पाहुनियां, कुंठित गति भानू वनिं ॥ अंतरा ॥ पीत वसन कर भूषण, नील कांति हास्य वदन, हरत चित्त योगी जन, काय कीर्ति वानूं वनिं ॥१॥

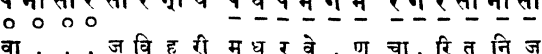

रे ग म ग रे म प | रे ऽ रे म ऽ प | प ध नी प ध प ऽ |
धे . . नू . व निं | शा . म मू . र्ति | पा . . हु नि यां .
१ + १ + १ +
नी ऽ नी नी सां सां | प नी सां रें नी ध म प || म ऽ म प नी नी |
कुं . ठि त ग ति | भा . . . नू . व निं || पी . त व स न
१ + १ + १ +
सां सां नी सां ऽ ऽ सां सां | नी ऽ नी सां ऽ सां | प नी सां रें सां रें |
क र भू . . . प ण | नी . ल कां . ति | हा . . . स्य व
१ + १ + १ +
नी ध प | प रें रें रें ऽ ग | रें ग मं ग रें नी सां | नी ऽ नी सां ऽ सां |
द . न | ह र तचि . त्त | यो . . गि . ज न | का . य की . र्ति |
१ + १ + १ +
प नी सां रें नी ध म प |||
वा . . . नूं . व निं |||
१ +

राग सारंग

हा एक प्रसिद्ध रागांतील प्रमुख राग आहे. याला दोन **निषाद** लागतात. आरोहात शुद्ध व अवरोहांत कोमल. या रागांत **गंधार** व **धैवत** हे स्वर वर्ज आहेत. या रागाची जाति **ओडव** आहे. **म रे, म प** ही स्वरसंगति राग व्यक्त करिते. या रागाची प्रकृति गंभीर आहे. यांतून सामुदायिक प्रार्थना, वीररस इत्यादि शोभून

दिसतात. या रागांतून अनेक राग उत्पन्न झाले आहेत. या रागाचा वादी स्वर **रिषभ** व संवादी **पंचम** मानतात. मध्यदिवसाला (मध्यान्हीला) हा राग गातात.

आरोह–अवरोह

सा रे म प नी सां–सां नी प म रे सा।

राग–विस्तार

१ सा नी पं, नीं सा।

२ सा रे, सा रे म रे, सा रे, नीं सा।

३ सा रे, म रे, प, प म रे, रे प म रे, म रे, सा रे, सा नीं सा।

४ रे म प, नी प म प, प म रे, रे प म प म रे, म प नी प म रे, रे म प म रे, नीं, सा।

५ रे म प नी सां, नी सां रें, सां रें सां नी प, म प नी प म रे, रे म, रे प, म नी प म रे, रे म प म रे, सा, नीं नीं सा।

६ म प नी सां रें, सां रें मं रें, रें मं रें, सां, नी सां रें सां नी प, रे म, रे प, म नी, प सां, नी प म रे, रे म प नी प म रे, सा।

सरगम–त्रिताल

रे प म रे सा नीं सा | रे म प म प नी प म प सां नीं सां
० ० ० – ० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० –
\+ ७ १ ३ \+ ७

लक्षणगीत नं. १७; त्रिताल

सारंग रागिनी गावत गुनी, ग–ध वर्जित सुर ओडव स्वरूपिनी, दोऊ निषाद रस वीर मानी ॥ अंतरा ॥ वादी रिपभ संवादी पंचम, समय सुसम्मत या दिन मध्यम सोहत संगत प नी प म रे सा ॥१॥

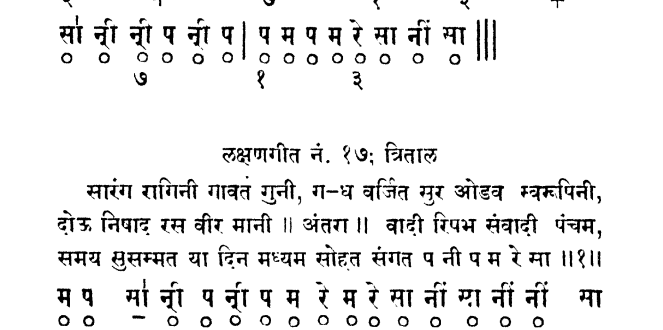
म प सां नी प नी प म रे म रे सा नीं सा नीं नीं सा
सा . रं ग रा . गि नी गा . व त गु नी ग ध व
१ ३ + ७ १
सा रे नीं सा रे म म म प म नी प | नी सां नी सां सां नी
जि त सु र ओ ड व स्व रू . पि नी | दो उ नि षा द र
३ + ७ १ ३
सां प नी सां रें सां नी प || म म म प प नी सां सां रें नी
स वी . . . र मा नी || वा दी रि प भ सं वा दी पं .
+ ७ १ ३ ७

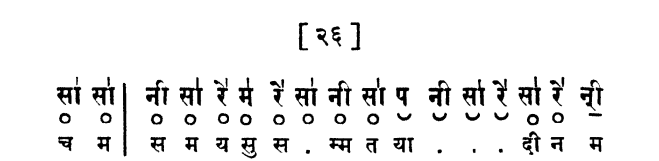

राग सारंग

गीत नं. १८; त्रिताल

खेले शाम संग होरी गोरी, पिचकारी तजी रंग हाथ लई, चली पकरन, गही जात न सक हारी ॥ अंतरा ॥ सब सखी मिल पकरत नंदलाला, लेपत मुखपर लाल गुलाला, ब्रिजलाला कर लीला रसभरी ॥ १ ॥

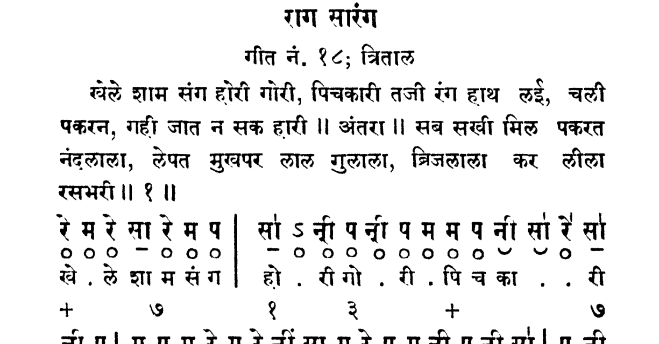
रे म रे सा रे म प | सां ऽ नी प नी प म म प नी सां रें सां
खे . ले शा म सं ग | हो . री गो . री . पि च का . . री
+ ७ १ ३ + ७
नी प | म प म रे म रे नीं सा म रे प म नी प नी सां | प नी
त जी | रं . ग हा . थ ल ई चली प क र न ग ही | जा .
१ ३ + ७ १
सां रें सां नी प म रे सा || म म म म प प नी नी | सां सां
. . त न स क हा री || स ब स खी मिल प क | र त
३ + ७ १

राग सारंग

गीत नं. १९; त्रिताल

सुंदर वनमाला पेहरीया, मोर मुगुट मुरलीवाला ॥ अंतरा ॥ कान लसत मकराकृति कुंडल, लोचन भवँय विशाला, तिलक भाल अधर लाल गाला ॥ १ ॥

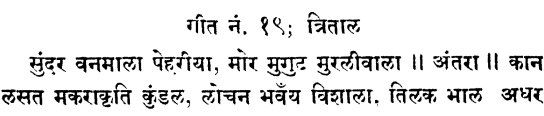

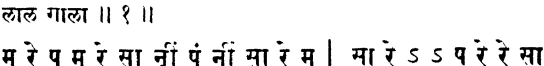

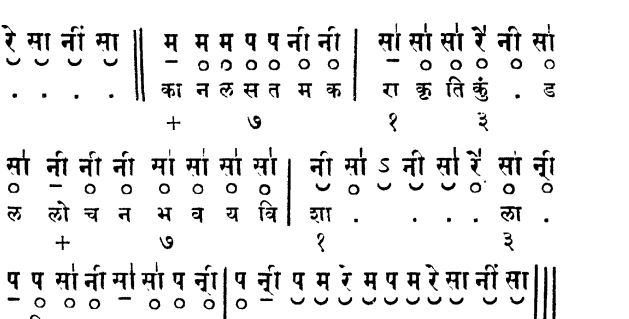

राग मारंग

गीत नं. २०: त्रिताल

नभमंडळ मेघांनी भरलें, असह तेज रविचें निवालें ॥ अंतरा ॥ शब्द करित कडकडाट दामिनी, थरथराट पावति शिशु कामिनी, वीरभना आनंदविलें ॥ १ ॥

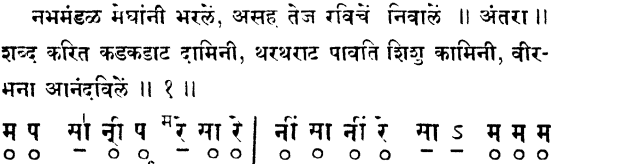

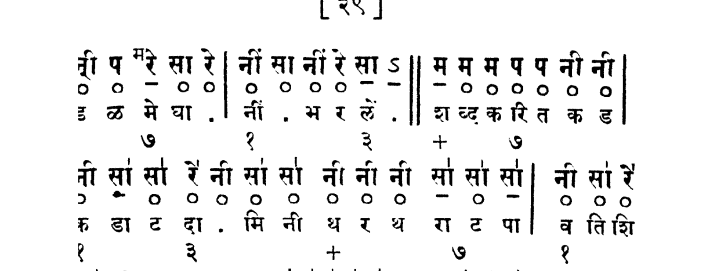
नी प मरे सा रे | नीं सा नीं रे सा ऽ || म म म प प नी नी |
० ० — ० ० | ० ० ० ० — — || — ० ० ० ० ० ० |
इ ळ मे घा . | नीं . भ र लें . || श ब्द क रि त क ड
७ १ ३ + ७
नी सां सां रें नी सां सां नी नी नी सां सां सां | नी सां रें
ऽ — ० ० ० ० ० ० ० ० — ० — | ० ० ०
क डा ट दा . मि नी ध र थ रा ट पा | व ति शि
१ ३ + ७ १
सां नी म प म प नी सां रें मं रें सां | नी सां रें सां नी प म |||
० — ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ∪ ∪ ०, ० ० ० ० |||
शु का मि नी वी . र म ना . आ . | नं . . द वि लें . |||
३ + ७ १ ३

राग काफी

या रागाला **गंधार-निषाद** कोमल लागतात. बाकी सर्व शुद्ध लागतात. या रागाची जाति **संपूर्ण** आहे. काफी रागाचे तीन प्रकार आहेत. एकात फक्त ग् नी कोमल, दुसऱ्यांत गंधार कोमल दोन्ही निषाद, तिसऱ्यात दोन्ही गंधार व दोन्ही निषाद घेतात. शुद्ध काफी रागांत फक्त **गंधार** व **निषाद** कोमल घेणें सर्वांस मान्य आहे. हा एक प्राचीन राग आहे. या रागाची प्रकृति चंचल असल्यानें 'ख्याल, धृपद' वगैरे यांत गात नाहींत. लहान लहान गाणीं, भजनें, होरी वगैरे गाणीं यांत जास्त शोभून दिसतात. या रागाचा वादी **पंचम** व संवादी **रिषभ** आहे. या रागांत करुण, शृंगार रस शोभून दिसतो. **'रे ग् म प, म प'** या स्वरसमूहावरून राग पटकन् ओळखतां येईल. या रागांतील सुरांत थोडाथोडा फरक करून गुणी (गायक) लोकांनीं अनेक प्रकार उत्पन्न केले आहेत. प्रातःकाल सोडून वाटेल तेव्हां हा राग गातात.

आरोह–अवरोह

सा रे ग् म प ध नी सां–सां नी ध प म ग् रे सा।

राग-विस्तार

१ सा रे ग्, म प, म प म ग् रे ग् रे सा।

२ रे ग् म प म प, म प ध प ग् रे, रे ग् म ग् रे सा।

३ रे ग् म प ध नी, ध प म ग् रे, प म ध प म प म ग् रे, प म ग रें, म ग् रे सा नीं धं नीं सा।

४ रे ग् म प ध नी, ध प ध सां, सां नी ध प म ग् रे, रे प म प ग् रे, रे ग् प म ग् रे, रे ग् म ग् रे सा।

५ रे ग् म प ध नी ध प ध नी सां नी ध सां, प ध सां रें गं रें, गं रें सां, नी ध सां, नी सां नी ध प म प ध नी ध प म ग रे, रे ग् म प, म ग् रे, म ग् रे सा।

सरगम–त्रिताल

| | | |

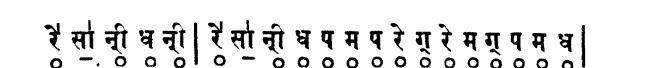

राग काफी

लक्षणगीत नं. २१; त्रिताल

गावत काफी सुरागिनी जन, मृदुल ग–नी सुर जाती पूरन ॥ अंतरा ॥ प–री वादी संवादी सुंदर, अतही सुहावनी लागत निसदिन ॥ १ ॥

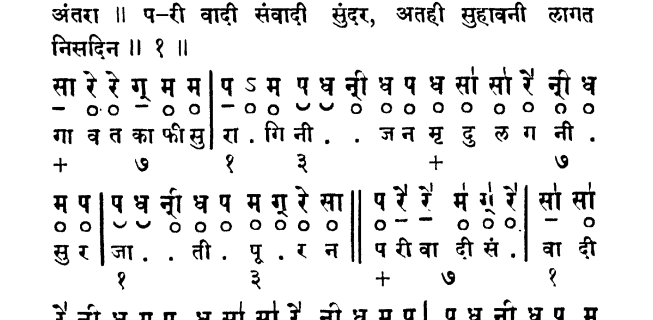
सा रे रे ग म म | प ऽ म प ध नीं ध प ध सां सां रें नीं ध
– ० ० – ० ० | – ० ० ◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
गा व त का फी सु | रा . गि नी . . ज न मृ दु ल ग नी .
+ ७ १ ३ + ७
म प | प ध नीं ध प म ग रे सा || प रें रें मं गं रें | सां सां
० ० | ◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० ० | ० – – ० ० ० | – ०
सु र | जा . . ती . पू . र न || प री वा दी सं . | वा दी
१ ३ + ७ १
रें नीं ध म प ध सां सां रें नीं ध म प | प ध नीं ध प म
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० | ◡ ◡ ० ० ० ० |
. सुं . द र अ त ही सु हा . व नी | ला . . ग त नि
३ + ७ १ ३
ग रे सा |||
० ० ०
स दि न |||

राग काफी

गीत नं. २४; त्रिताल

मधुर मुरली रव ऐकुनी कानीं, गोपी जाती त्या गृह सुख सोडुनी ॥ अंतरा ॥ परम सुखाचा ठेवा ज्या स्थलिं, मोर मुगुटवाला वनमाळी, मूर्ति सांवळी शोभत त्रिजवनी ॥ १ ॥

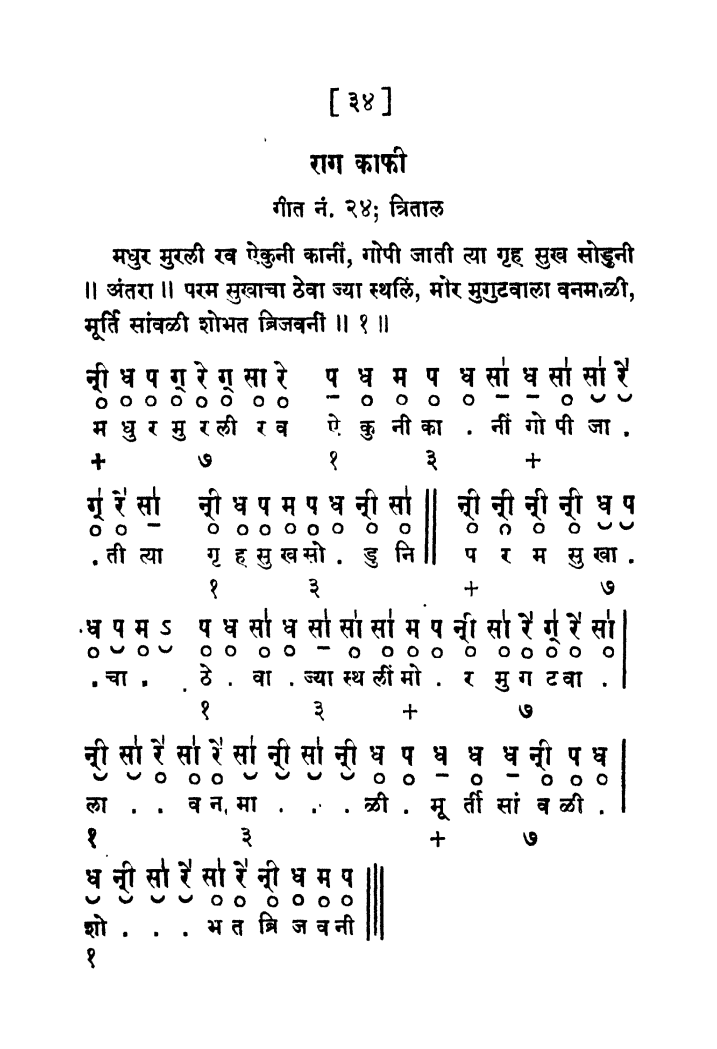
नी ध प ग रे ग सा रे प ध म प ध सां ध सां सां रें
म धु र मु र ली र व ऐ कु नी का . नीं गो पी जा .
+ ७ १ ३ +
गं रें सां नी ध प म प ध नी सां नी नी नी नी ध प
.ती त्या गृ ह सु ख सो . डु नि प र म सु खा .
१ ३ + ७
ध प म ऽ प ध सां ध सां सां सां म प नी सां रें गं रें सां
.चा . ठे . वा . ज्या स्थ लीं मो . र मु ग ट वा .
१ ३ + ७
नी सां रें सां रें सां नी सां नी ध प ध ध ध नी प ध
ला . . व न, मा . . . ळी . मू र्ती सां व ळी .
१ ३ + ७
ध नी सां रें सां रें नी ध म प
शो . . . भ त त्रि ज व नी
१

राग आसावरी

हा एक सुप्रसिद्ध प्राचीन राग आहे. या रागाची बंदेश फार गोड़ असल्यानें हा राग लौकर गळ्यांत बसतो. या रागाला **गंधार, धैवत, निषाद** हे स्वर कोमल लागतात. आरोहांत **गंधार, निषाद** वर्ज आहेत. तानेंत निषाद स्वराचा उपयोग '**म प नी सां रें सां**' असा केल्यास रागहानि होत नाहीं ही लक्षांत ठेवण्याची महत्त्वाची बाब आहे. या रागाचा वादी स्वर **धैवत**, संवादी स्वर **गंधार** आहे. करुणशृंगार रस या रागांत शोभून दिसतो. रागाची पकड '**म प ध़् म प ग़् रे सा**' ही आहे. हा राग सकाळीं गातात.

आरोह–अवरोह

सा रे म प $^{दी}$ध़् सां–सां नीं ध़् प म प ध़् म प ^{म}ग़्, रे सा.

राग–विस्तार

१ सा ध़ुं ध़ुं सा।

२ सा रे म, प ग़् सा रे सा।

३ सा रे म प ध़् ध़् प, ध़् म, प ध़् म प ग़्, म्हा रे प ग़्, रे सा।

४ सा रे म प ध़् ध़् नीं ध़् प, ध़् म, म प नीं ध़् प ध़् म, प ध़् म प ग़्, सा रे प ग़्, रे सा।

५ सा रे म प ध़् ध़् सां रें नीं ध़् प, म प नीं ध़् प, ध़् म, प नीं ध प ग़्, सा रे प ग़्, रे, सा।

६ म प नी सां रें गं, रें सां, रें नी ध् प, ध् म, म प सां ध्
प, ध् म, म प नी ध् प, म प ध् म प गं, रे सा।

सरगम–त्रिताल

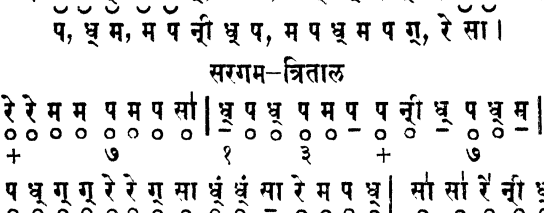
रे रे म म प म प सां | ध् प ध् प म प प नी ध् प ध् म |
+ ७ १ ३ + ७
प ध् गं गं रे रे गं सा धं धं सा रे म प ध् | सां सां रें नी ध्
१ ३ + ७ १ ३
प ध् म || म म म प प ध् ध् | प ध् सां सां रें नी सां म प
+ ७ १ ३ +
नी सां रें गं रें सां | रें नी सां ध् ध् प प ध् रें सां नी सां |
७ १ ३ + ७
प ध् म प गं गं रे सा |||
१ ३

राग आसावरी

लक्षणगीत नं. २५; त्रिताल

आसावरी रागिनी मधुर, मृदुल सुर ग, ध, नी, चढत ग–नी वरज ॥ अंतरा ॥ थाट सोह शृंगार करुण रस, ध ग वादी संवादी कह अस, गुनीजन गावत द्वितीय प्रहर दिन सुघर ॥ १ ॥

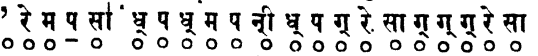

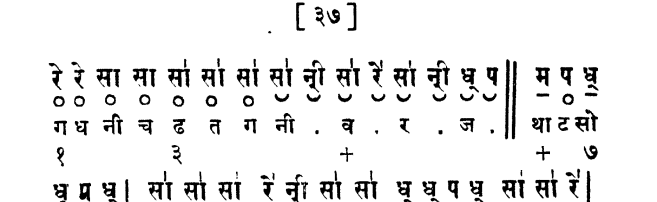
रे रे सा मा सां सां सां सां नी सां रें सां नी ध प || म प ध
ग ध नी च ढ त ग नी . व . र . ज . || था ट सो
१ ३ + + ७
ध प ध | सां सां सां रें नी सां सां ध ध प ध सां सां रें |
ह श्रं . | गा र क रु ण र ण ध ग वा . दी सं . |
१ ३ + ७
सां रें गं रें सां नी सां ध प गं गं गं गं रें सां सां | ध रें नी
वा . . दी . क ह अ स गु नी ज न गा व त | द्वि ती य
१ ३ + ७ १
सां ध प म प ध प गं रे सा |||
प्र ह र दि . न . सु घ र |||
३ +

राग आसावरी

गीत नं. २६; त्रिताल

कान्ह न कर मोसे रार अबही, जा कहि यों पुकार लंगर झगर, घागरिया मोरी दीन्ही डार ॥ अंतरा ॥ अंछरा गह्यिलो जा जसोदा सो कह्यो जा, अपने लंगर धीटको समाले ॥ १ ॥

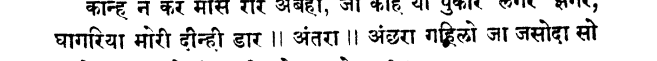

सां नी सां ऽ ध़ ध़ म प ग़ रे म ग़ रे सा रे रे सा सा रे
जा . . क हि यो पु का र लं ग र . झ ग र घ ग
+ ७ १ ३ +
म म प प ध़ सां नी सां रें सां नी ध़ प म म म प नी
रि या मो री दी न्ही डा . . . र . . . अं छ रा ग
७ १ ३ +
नी ध़ प प ध़ सां सां रें नी सां प रें रें रें रें रें सां रें ग़
हि लो जा ज सो दा सो क ह्यो जा अ प ने लं ग र धी . .
७ १ ३ + ७
रें सां सां नी सां रें सां नी ध़ प म
ट को स मा . . . ले . . .
१ ३

राग आसावरी

गीत नं. २७; झपताल

सुमिर मन नामको, तज सकल कामको, करत भव पार अरु देत हरि चरनको ॥ अंतुरा ॥ मृदुल चित भगवान्, प्रिय भगत जस प्रान्, कहु मान, अब मान, मन मितर धर ध्यान ॥ १ ॥

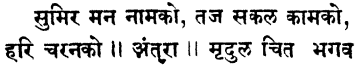

गु ऽ रे सा रे सा | धं धं धं सा सा रे म प ध ध | ध गं रें
का म . को . | क र त भ व पा . र अ रु | दे . त
+ ८ १ ३ + ८ १ ३
सां सां रें नी सां ध म प || म प प ध ध सां सां रें नी सां सां |
ह री च र न को . . | मृ दु ल चि त भ ग वा न् . .
+ ८ १ ३ + ८
प ध सां सां रें सां रें गं रें नी ध प | गं गं रें सां सां सां नी
प्रि य भ ग त ज . . स प्रा . न | क हु मा . न अ .
१ ३ + ८ १ ३ +
रें सां ऽ ध म प | रे म प ध सां सां रें गं रें सां नी ध प म प |||
ब . मा . न | म न मि त र ध . . र . ध्या . . . न
८ १ ३ + ८

राग आसावरी

गीत नं. २८; त्रिताल

प्रखर ताप रविचा निवाला, कां न तनय माझा गृहिं आला ॥ अंतरा ॥ परतुनि आल्या धेनू वनांतुनि, बाल मित्र जे गेले काननीं, सांगताति हरि डोहीं बुडाला ॥ १ ॥

सां सां सां रें सां रें गं रें सां नी सां रें सां ध़ प ‖
० ० ० ० ◡ ◡ ० ० ० ◡ ◡ ◡ ◡ ० ०
न य मा . झा . . गृ हिं आ . . . ला .
७ १ ३

म म म म प नीध़ | सां सां सां रें नी सां सां प ध़ सां सां रें
० ० ० ० ० — ० ० ० ० ० ० ० ० — ०
प र तु नि आ ल्या | धे नु व नां . तु नि बा . ल मि त्र
+ ७ १ ३ + ७

सां रें गं | रें सां नी रें सां नीध़ प प | गं गं रें रें सां सां |
◡ ◡ ० ० ० ◡ ◡ — ० ० — ० ० ० —
जे . . | गे . लें . . का न नी सां ग ता ती ह री |
१ ३ + ७

नी सां रें गं रें सां सांनी सां नीध़ प ‖
◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० ०
डो . . . ही बु डा . ला .
१ ३

राग बागेश्री

हा एक प्राचीन सुप्रसिद्ध राग आहे. या रागांत **गंधार, निषाद** कोमल लागतात. आरोहांत **रिषभ, पंचम** यांचा उपयोग विशिष्ट रीतीनें पण **कमी प्रमाणांत** होतो. आरोहांत पंचम सरळ येत नाहीं, तर **सां नी ध म प ध म** असा येतो. वादी स्वर **मध्यम** व

संवादी **षड्ज** आहे. या रागांत शांत व शृंगाररस शोभून दिसतो. या रागांतून गुणी लोकांनीं पुष्कळ राग उत्पन्न केले आहेत. हा राग रात्रीं गातात. या रागाची पकड ' **धं नीं सा म** ' ही आहे.

आरोह–अवरोह

नीं सा ग़ म ध नी सां–सां नीं ध म प ध ग़ रे सा ।

राग–विस्तार

१ धं नीं सा म, ग, रे सा ।

२ धं नीं सा म, म ध म, म प ध ग, रे, सा ।

३ सा म, ग़ रे ग़ म, म ध नी ध, म, म प ध, म ग़, म ग़ रे सा ।

४ ग़ म ध नी ध, म ध नी सां, सां नी ध, ध नी ध, म, ग़, रे ग़ म, सा म ग़ रे सा, नीं सां धं नीं सा ।

५ ग़ म ध नी सां, रें सां नी सां नी ध, सां नी ध म, प ध, म ग़ रे म, ग़, म ग़ रे सा, धं नीं धं सा ।

सरगम–एकताल

सां	नी	नी	ध	म	म	प	ध	ग़	रे	सा	सा	सा	रे	धं	नीं	सा	म
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	–	०	०	०	०
१	+	३	+	५	६						१	+	३	+			

म	प	ग़	रे	ग़	म	म	ध	म	ध	नी	ध	म	ग़	म	ध	नी	सां	रें
०	०	०	०	०	०	०	–	०	०	०	–	०	०	०	०	०	–	०
५	६			१	+	३	+			५	६			१	+	३		

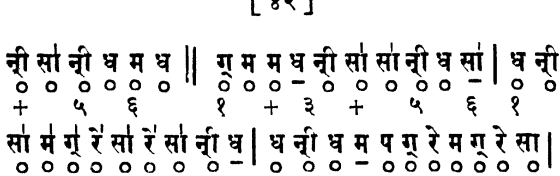

राग बागेश्री

लक्षणगीत; नं. २९ त्रिताल

बागेसरी मधुर रागिनी, मृदुल ग नी मध्यम अंश सुहात, प्रथम सुर करत रुचिर संवाद ॥ अंतरा ॥ रसवाहिनी शृंगार करुण, समय निसजान गात गुनी हरखी ॥ १ ॥

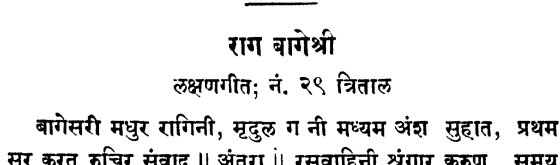
' ध नी ध प ध | सां ऽ नी ध प ग ग रे सा मा सा रे धं नीं |
बा . गे . स | री . म धु र रा . गि नी मृ दु ल ग नी |
७ १ ३ + ७
सा म म म प ध प म ग रे म म ध म ध नी | सां सां नी
म ध्य म अं . , श सु हा . त प्र थ म सु र | क र त
१ ३ + ७ १
रें सां रें नी सां रें सां नी ध म || ग म ध नी सां नी | सां ऽ
रु चि र सं . . . वा . द | र स वा . . हि | नी .
३ + ७ १

नी सां नी सां रें सां नी ध ध नी सां मं गं रें सां नी ध म
० ० ◡ ◡ ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० – ० – ०
श्रृं . गा . . र क रु ण स म य नि स। जा न गा त
३ + ७ १ ३

ध नी रें सां नी ध म
◡ ◡ ◡ ◡ ० ० ०
गु . नी . ह र खी।
+

राग बागेश्री

गीत नं. ३०; त्रिताल

ऋतु बसंत आज फूल रहीली, कुसुम बकुल मोगरा चमेली ॥अंतरा॥ नूतन पल्लवित सोहत तरुवर, कूजत कोकिल पंचम सुर वर, शीतल मंद सुगंध पवन बह, पूरनचंद्र लखी होत मुदित मन ॥ १ ॥

सा ध ध प ध नी नी ध म म प ध प गं गं रे सा मा सा
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
ऋ तु ब सं . . त आ ज फू . ल र हि . ली . कु सु
७ १ ३ +

सा रे नीं सा धं नीं सा म म म प ध प गं रे ‖ म म प गं
० ० ० ० ० ० ० – ० ◡ ◡ ◡ ◡ ० ० ० ० ० ०
म ब कु ल मो . ग रा च मे . . . ली . ‖ नू त न प
७ १ ३ १

रे गं म म म ध नी सां सां सां सां सां रें सां रें सां नी
० ० ० ० – ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ◡ ◡
. ल वि त सो ह त त रु व र कू . ज त को .
३ १ ३ + ७

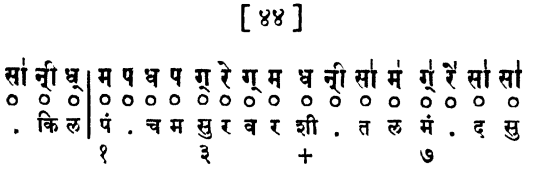
सां नी ध | म प ध प ग रे ग म ध नी सां मं गं रें सां सां
० ० ० | ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
. कि ल | पं . च म सु र व र शी . त ल मं . द सु
१ ३ + ७
नी सां गं रें सां नी सां नी ध ग म ध सां रें नी ध | म ध
ं ं ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ं ं
गं . . ध प व न ब ह पु र न चं द्र ल खी हो .
१ ३ + ७ १
नी सां नी ध ग ग रे सा
ं ं ० ० ० ० ० ०
. . त मु दि त म न
३

राग बागेश्री

गीत नं. ३१; त्रिताल

पायल बाजे मोरे झांझर प्यारे, कैसे आवु तोरे मिलना रे ॥ अंतरा ॥
जाग रही मोरी सास ननंदरी, जिया डर पावत रैन अंधेरी ॥ १ ॥

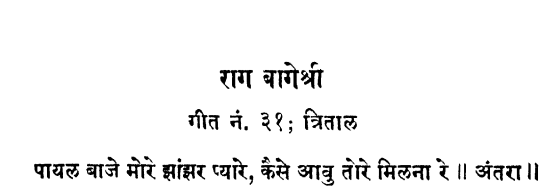
म ग रे सा रे धं नीं | सा म म म प ध प ग रे म ध ध प ध
० ० ० – ० ० ० ० ० ० ० ० ० – ० ० ं ं ं ं ं
पा य ल बा जे मो रे | झां झ र प्या . . . रे . कै से आ वु .
+ ७ १ ३ + ७
नी ध म म प ध प ग रे ग म || ग म ध नी सां सां रें
० ० ० ० ं ० ० ० ० ० ० ० ० – ० ० ० ० ० ० ०
. तो . रे . मि ल ना . र . || जा . ग र ही मो री
१ ३ + ७

सां रें गं रें सां नीं रें सां ऽ नी ध ध ध प ध नी सां नी ध
सा . . स न नं द . री . जि या ड र पा . व त
१ ३ + ७

म म प ध प गं रे गं म
. रै . न अं धे . री .
१ ३

राग बागेश्री

गीत नं. ३२; त्रिताल

नभिं चंद्र उगवला पूर्ण असा, फुलवि चकोरा कमलदलांतें, विरहि मानसां तापदसां ॥ अंतरा ॥ शीतल मंद पवन तरु डोलवि, कुसुम सुगंध प्रसरी, मन रमवी, श्रमित जिवाला जीवनसां ॥ १ ॥

म ध प ध सां नीं ध प गं गं रे मा | म ध प ध सां ऽ सां
न भीं चं . . . द्र उ ग व ला . | पू र्ण अ . सा . फु
+ ७ १ ३ +

सां सां रें नीं सां नीं ध म | प ध प म मगं रे म म म ध ध
ल वि च को . . रा . | क म ल द ल . तें वि र हि मा
७ १ ३ + ७

नीं प ध | ध नीं सां रें सां रें नीं ध || म म म ध नीं ध नीं |
न सां . | ता . . . प द सां . || शी त ल मं . द प |
१ ३ + ७

सां सां सां सां रें नी सां सां ध नी सां मं गं रें सां सां
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
व न त रु डो . ल वि कु सु म सु गं . ध प्र
१ ३ + ७

सां रें सां रें नी सां नी ध ध ध ध ध नी ध नी प ध
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ०
स री म न र म वी . श्र मि त जि वा . . ला .
१ ३ + ७

ध नी सां रें सां रें नी ध
० ० ० ० ० ० ०
जी . . . व न सां .
१ ३

राग दुर्गा

या एक आधुनिक राग आहे. प्राचीन ग्रंथांत याचें नांव दिसत नाहीं. कर्नाटकी संगीतांत या रागाशीं जुळणारा एक मेल दृष्टीस पडतो यावरून कर्नाटकी पद्धतींतून तो आपल्या हिन्दुस्थानी पंद्धतींत आला असावा असें वाटतें. या रागांत सर्व शुद्ध स्वर लागतात. **गंधार** आणि **निषाद** हे स्वर वर्ज आहेत. रागाची जाति **ओडव** आहे. वादी स्वर **धैवत,** संवादी **रिषभ.** या रागाची प्रकृति गंभीर आहे, त्यामुळें सांघिक गायन, प्रार्थना वगैरेंकरितां हा राग अगदीं योग्य आहे. या रागांत **रिषभ, पंचम, धैवत** हे तीन स्वर फार महत्त्वाचे आहेत. **'रे प, म प ध म रे'** ही या रागाची पकड समजली जाते. दिवसा व रात्रौ हा राग गातात.

आरोह–अवरोह

सा रे म प ध सां–सां ध प म रे सा।

राग–विस्तार

१ सा, धं धं सा।

२ सा रे, म रे, सा रे धं सा।

३ रे प म प, प ध म रे सा रे, धं सा।

४ रे म प ध, प ध, प म रे सा रे, म रे धं सा।

५ सा रे म प ध, सां, ध सां रें, सां ध म, प ध म रे, धं सा।

६ म प ध सा रें सां ध सां, रें, सां ध म, प ध प म रे,
म प ध, म रे, प म प ध म रे, सा रे धं सा।

सरगम–एकताल

ध ऽ म प ध म रे सा धं सा सा | रे म प ध म प म प ध प |
१ + ३ + ५ ६ १ + ३ + ५ ६
ध सां ध सां रें सां ध म प | ध सां ध प म ध प म रे सा
१ + ३ + ५ ६ १ + ३ + ५
धं सा || म म म प ध सां ध सां रें सां | ध सां रें मं रें सां
६ १ + ३ + ५ ६ १ + ३ +
रें सां ध म | प ध म प रे म रे सा | धं सा रे म प ध रें
५ ६ १ + ३ + ५ ६ १ + ३ +
सां ध म प |||
५ ६

राग दुर्गा

लक्षणगीत नं. ३३; एकताल

गावत दुरगा रागिनी, ओडव सुर शुद्ध बनी, वरजित ग–नी अत शोभिनी ॥ अंतरा ॥ वादी सुर वर धैवत, संवादी द्वितीय कहत, धीर वीर अत गँभीर, समय कहत दिन यामिनी ॥ १ ॥

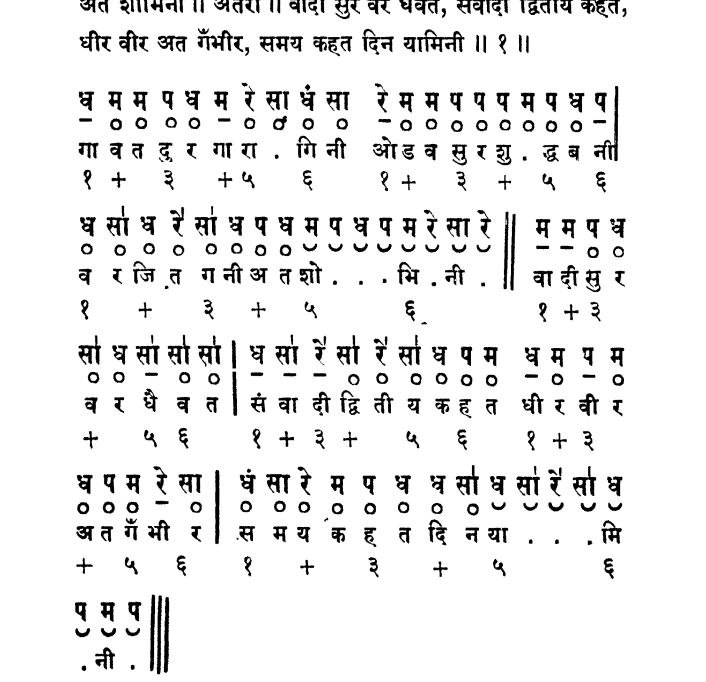
ध म म प ध म रे सा ध सा रे म म प प प म प ध प
गा व त दु र गा रा . गि नी ओ ड व सु र शु . द्ध ब नी
१ + ३ + ५ ६ १ + ३ + ५ ६
ध सा ध रे सा ध प ध म प ध प म रे सा रे म म प ध
व र जि त ग नी अ त शो . . . भि . नी . वा दी सु र
१ + ३ + ५ ६ १ + ३
सा ध सा सा सा ध सा रे सा रे सा ध प म ध म प म
व र धै व त सं वा दी द्वि ती य क ह त धी र वी र
+ ५ ६ १ + ३ + ५ ६ १ + ३
ध प म रे सा ध सा रे म प ध ध सा ध सा रे सा ध
अ त गँ भी र स म य क ह त दि न या . . . मि
+ ५ ६ १ + ३ + ५ ६
प म प
. नी .

राग दुर्गा

गीत नं. ३४; त्रिताल

जीवनके मम प्रान सखारे, सुंदर माधव नंद दुलारे ॥ अंतरा ॥ तन मन धन सब तुमपर वारे, छाँड दिये सुख जेहि जन प्यारे ॥ १ ॥

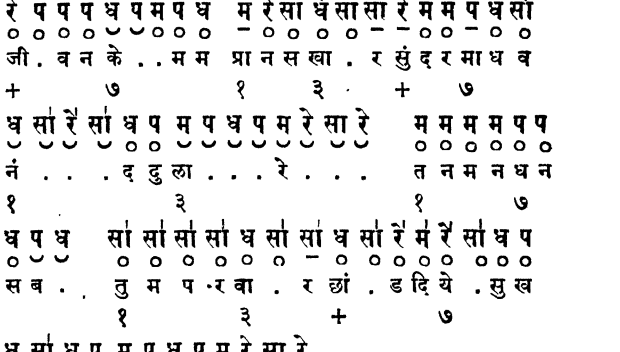
रे प प प ध प म प ध म रे सा ध सा सा रे म म प ध सा
जी . व न के . . म म प्रा न स खा . र सुं द र मा ध व
+ ७ १ ३ + ७
ध सा रें सा ध प म प ध प म रे सा रे म म म म प प
नं . . . द दु ला . . . रे . . . त न म न ध न
१ ३ १ ७
ध प ध सा सा सा सा ध सा सा ध सा रें मं रें सा ध प
स ब . . तु म प र वा . र छां . ड दि ये . सु ख
१ ३ + ७
ध सा ध प म प ध प म रे सा रे
जे हि ज न प्या . . . रे . . .
१ ३

राग दुर्गा

गीत नं. ३५; त्रिताल

मनमोहन जा जा होरी खेलन, कस्म पिचकारी लै हो रंग भरिली ॥ अंतरा ॥ रंग भरी मूरत मोहनकी अत प्यारी लागी मोरे नैननको रसीली ॥ १ ॥

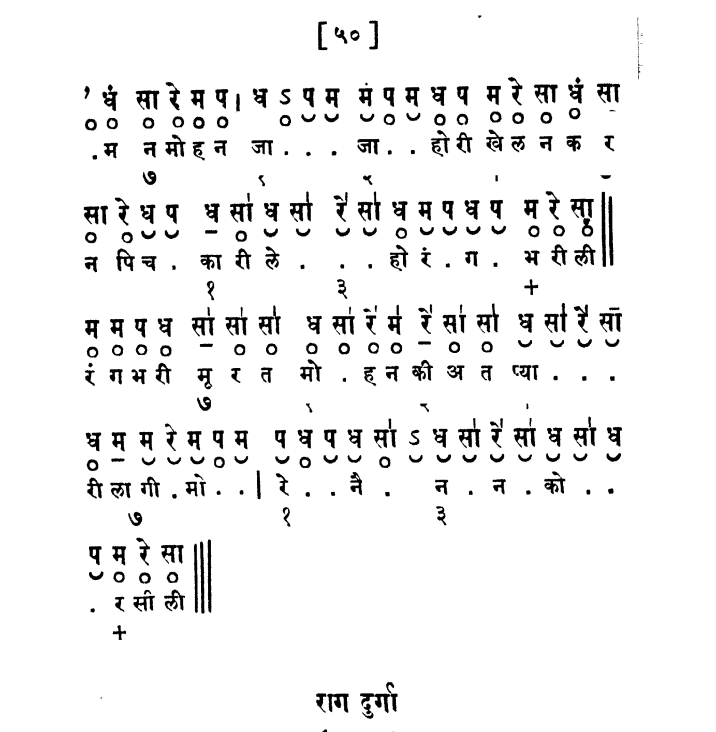
ध सा रे म प। ध ऽ प म मं प म ध प म रे सा ध सा
.म न मो ह न जा . . . जा . . हो री खे ल न क र
सा रे ध प ध सां ध सां रें सां ध म प ध प म रे सा
न पि च . का री ले . . . हो रं . ग . भ री ली
म म प ध सां सां सां ध सां रें मं रें सां सां ध सां रें सां
रं ग भ री मू र त मो . ह न की अ त प्या . . .
ध म म रे म प म प ध प ध सां ऽ ध सां रें सां ध सां ध
री ला गी . मो . . | रे . . नै . न . न . को . .
प म रे सा
. र सी ली

राग दुर्गा

गीत नं ३६; त्रिताल

अखिल जगत जननी तूं देवी, महिषासुरमर्दिनी भवतारिणी, त्रिविध ताप मनींचें मम शमवी ॥ अंतरा ॥ असुर पतितमय धरा जाहली, भाव भक्ति हरी सेवा नुरली, दलन करुनी अरि जन मन रमवी ॥ १ ॥

प ध प म रे सा रे प म पं ऽ म प ध सां ध प म प सा
अ खि ल ज ग त ज न . नी . तूं दे . . वी . . . म
+ ७ १ ३ +
ध प ध म म रे सा रे प म रे सा धं सा सा रे म म प
हि . षा सु र म . र्दि नी भ व ता . रि णी त्रि वि ध ता
७ १ ३ + ७
प ध सां ध सां रें सां ध प म ध प म || म म म म प प
प म नी चें . . . म म श म वी . || अ सु र प ति त
१ ३ + ७
ध प ध सां सां सां ध रें सां ध सां ध रें रें सां सां
म य . ध रा जा . ह ली भा . व भ क्ति ह री
१ ३ + ७
ध सां ध प म म ध प म रे म रे सा रे म प ध | ध सां ध सां
से . . . वा नु र ली द ल न क रु नी अ रि | ज न म .
१ ३ + ७ १
रें सां ध सां ध प म प ऽ |||
न . र . म . वी . .
३

राग भैरवी

हा एक अत्यंत मधुर राग आहे. प्राचीन ग्रंथांत याचें स्वर रे, ग, ध, नी कोमल दिले आहेत. परंतु आजकालचे गायक आपल्या

बुद्धीनें मोठ्या कुशलतेनें **बाराहि** स्वरांचा उपयोग करितात व तें फार मधुर लागतें. मैफलींत हा राग शेवटीं गाण्यांत येतो. या रागानंतर कोणताहि राग गाऊं नये असें गायकांचें मत आहे. या पुस्तकांत फक्त **रि, ग, ध, नी** कोमल स्वरांचींच गीतें दिलीं आहेत. कारण तेंच या रागाचें **शुद्ध** स्वरूप आहे. वादी स्वर **धैवत** व संवादी **गंधार** आहे. "भैरवी सर्वदा सुखदायिनी" या नियमानें भैरवी वाटेल तेव्हां गातात; परंतु ग्रंथोक्त मत प्रातःकाल आहे. या रागाची जाति **संपूर्ण** आहे.

आरोह–अवरोह

सा रे॒ ग॒ म प ध॒ नी॒ सां–सां नी॒ ध॒ प म ग॒ रे॒ सा।

राग–विस्तार

१ सा, ध॒ं नी॒ं सा रे॒ सा रे॒, सा नी॒ं ध॒ं नी॒ं सा रे॒, सा।

२ सा ग॒ म प, ध॒ प म प, ग॒ म प ध॒ प, ध॒ प ग॒ म, ग॒ रे॒ सा।

३ नी॒ं सा ग॒ म प ध॒ प, नी॒ ध॒ प म प, ध॒ प म ग॒ म, सा ग॒ म प, म ग॒ रे॒ सा नी॒ं ध॒ं नी॒ं सा।

४ ग॒ म ध॒ नी॒ सां रे॒ सां, रे॒ सां नी॒ ध॒ प, नी॒ ध॒ प ध॒ म प ग॒ म प, प ध॒ म प ग॒ म, ध॒ प म ग॒ रे॒, ध॒ं ध॒ं सा।

५ ग॒ म प ध॒ नी॒ सां रे॒, सां नी॒ ध॒ नी॒ सां, ग॒ं रे॒ सां, ध॒ नी॒ सां नी॒ ध॒ प, नी॒ ध॒ प, ग॒ म प, ध॒ प म प ग॒ म, ग॒ म प म ग रे॒ सा।

सरगंम–त्रिताल

सा ध् प ध् म प ग् म | प ग् म ग् रे् सा नीं सा ग् सा ग्
+ ७ १ ३ + ७
म प् | ध् ग् म ध् नी सां रें् सां ग् रें् सां नी रें् | सां नी ध्
१ ३ + ७ १
सां नी ध् प नी ध् प म ध् प म् ग् म् | ध् नी सां नी ध् प
३ + ७ १ ३
म ग् || ग् म प ग् म ध् नी | सां ऽ रें् सां नी सां ध् ध् नी
+ ७ १ ३ +
सां मं ग् मं | ग् रे् सां नी ध् प ग् रे् सां नी ध् रे् सां | ऽ नी
७ १ ३ + ७ १
ध् प सां नी ध् प म नी ध् प म ग् | म ध् प म ग् रे् सा नीं |||
३ + ७ १ ३

राग भैरवी

लक्षणगीत.नं. ३७; दादरा

मधुर भैरवी रागिनी, सुर लागत मृदु रि, ग, ध, नी प्रात समय गावत गुनी ॥ अंतरा ॥ ध–ग वादी संवादिनी, भक्तिरसश्रृंगारिनी शव भामिनी पूजत नित, शंकर हिम धवल शिखर ॥ १ ॥

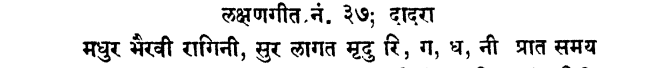

म प म गु रे सा | प ऽ प ध प म | प ध नी सां ध प गु म ||
मृ दु रि ग ध नी | प्रा . त स म य | गा . . . व त गु नी
१ + १ + १ +
ध म ध ऽ नी ऽ | सां सां नी सां गु रें सां | नी ऽ नी ऽ
ध ग वा . दी . | सं . वा . . दि नी | भ . क्ती
१ + १ + १ +
सां सां | नी सां रें सां नी धं प | प प म प ध प म | गु प म
र स | श्रृं . . गा . रि नी | शि व भा . . मि नी | पू . ज
१ + १ + १
गु रे सा | नीं सा गु म ध नी | सां ध म रे नीं सा ||
त नि त | शं . क र हि म | ध व ल शि ख र
+ १ + १ +

राग भैरवी

गीत नं. ३८; त्रिताल

सुमिर सुमिर नित रामनामको, मिटत कठिन दुख भव रजनी को ॥ अंतरा ॥ सुर असुरन को नामही तारे, कई पतितन भव पार उतारे, लै प्यारे तजी गरव मानको ॥ १ ॥

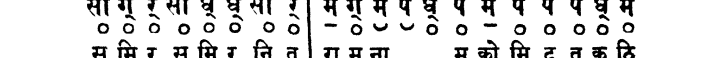

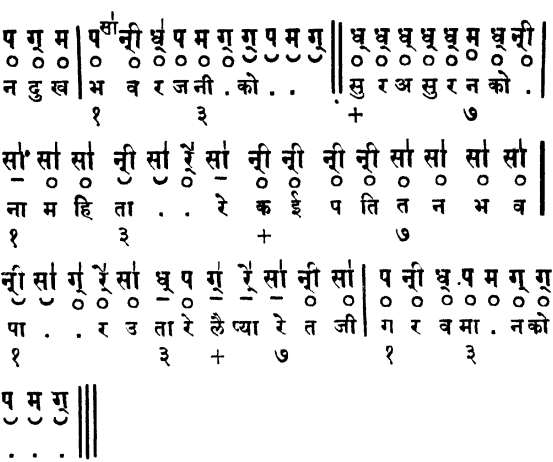
प ग म | प सां नी ध प म ग ग प म ग | ध ध ध ध ध म ध नी |
न दु ख | भ व र ज नी . को . . | सु र अ सु र न को .
१ ३ + ७
सां सां सां नी सां रें सां नी नी नी नी सां सां सां सां |
ना म हि ता . . रे क इ प ति त न भ व
१ ३ + ७
नी सां गं रें सां ध प गं रें सां नी सां | प नी ध प म ग ग |
पा . . र उ ता रे लै प्या रे त जी | ग र व मा . न को
१ ३ + ७ १ ३
प म ग |||
. . .

राग भैरवी

गीत नं ३९; त्रिताल

हारवा फुलवन गुंदे लावोरी, गुंदे लावोरी मालनीया मोरी ॥अंतरा॥
रंग रंगके कुसुम सुविकसित, सोहत सुंदर कंठ हरी ॥ १ ॥

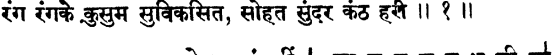

राग भैरवी

गीत नं. ४०; त्रिताल

मोहित त्रिजबाला पाहुनी, गिरिधर माधव शाम हरीला ॥अंतरा॥ वदन चंद्रमा निरखुनी खुलल्या, गोपी कुमुदिनी गृह विसरल्या, खुलल्या सोडुनि शिशु पतिला ॥ १ ॥

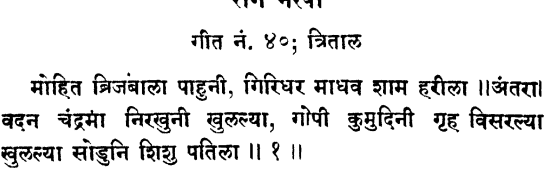

सां नी सां | ध् नी सां सां ध् नी सां नी नी सां सां सां सां |
० ० – | ० ० ० ० ० ० – – – ० ० ० ० |
. द्र मा | नि र खु नी खु ल ल्या गो पी कु मु दि नी |
७ १ ३ + ७

नी सां गं सां ध् नी ध् प प ध् प म ग म सा ग | म ध् नी |
० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० ० |
गृ हा . वि स र ल्या . भु ल ल्या . सो डु नी . | शि शु प |
१ ३ + ७ १

सां ध् नी सां नी ध् प म ग |||
० ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ |||
ती ला . . . . . .
३

प्रकाशकः—श्री. वसंतरावजी राजोपाध्ये, १४८, हिंदु कॉलनी
दादर, मुंबई.
मुद्रकः—सदाशिव रामचंद्र सरदेसाई, बी.ए., एल्एल्. बी.,
'समर्थ भारत' छापखाना, ४१ बुधवार, पुणें २

DONATED TO
TTD CENTRAL LIBRARY